

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 28

Tilleggsspørsmål nr.

Emne:

Oppskr. av:

(adresse):

Fylke:

Herad:

Bygdelag:

Gard:

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

og spør min far C. A. Sandem (f. 1837.)

SVAR

1. På de aller fleste gårde har og blir kjøkkentil spiseom til alle matst.
2. Alle set og sitter ved samme bord
3. og spise sadetis i g.
4. Og maten er desamma for alle
5. Kjøkkentil er alen. nytt som spiseom overalt som før. Det er som Nils Bakker i Trøystad sa: Her i bygda itta vi alle ved samme bord i stagen leusmann og prestur og så som på Sand.
6. Kommer det fremmede tegards er det (kildes) skikk at de skal sitte inne i Kammert og da spise ialfall husbond isammen med den
7. Alle har sin faste plads ved bordet. Husmoren ved den ende av bordet som er nærmest ovnen og husfaren i den annen ende av bordet. De minde av ængene nærrest mora De eldre nærrest faren. Ialfall dersom de var gæster da. Tjenerne på langsiden av bordet mellom hús-bond og husmoren. Tjensjenten nærrest hús-mora. og gæstene nærrest hús-bond. —

- 8. At banna skille stå ved bordet var ikke alen. Men var det mange og trangt om plads bente det nok at en 3-4 åring måtte stå. men helst sat han da på farens fang og fik mal, der som moren havde den indgavind om at få sig av.
- 9. Høgssetet har aldrig (ver) i kjøkkenet og lutsbordens plads her ^{stall} har ikke det navn. ~
- 10. Hedspladen i en moderne stue er den plads hvorfra en har best oversigt over rummet og indgangs døren
- 11. Med håndvasken var det nok så som så for i dia - helst bare de helge - lørdag. Men det kom jo nok om på arbeidet an da. Men jeg husker nok forfallet om Kalle røisen: en dag de drev med malk. kjøring så la han handa på grøntfætt da de kom inn til middag og så sigt han: Kom nå gi tetter, nå er grøntin passer verna. - og vaska sig? nei det hadde han entit gjort. - Det er nok de siste 50 år det er blitt mer alen. Ta luten av sig rumm mæltid - har bestandig det trøst her. ja tilmed om de var rike og opiske maten var en hellig guds gave, og de gamle sa nesten alltid - "i jesu navn" - når de gikk på bordet.

12.

Grønt Suppe og all annen
suppermat - skjemat åt de av felles
traug, de som sat over mest. -

Derfor skikk opphöst for om lag
60 år siden,

men hvor enkelt vis bodde had.
de ein kopp. (Små dreide Tubor
her var alen.) Grøntlugga var
lugga i mjölka i koppen og en.
Kett bruker den skikken enda.

13.

All skjemat bli hausa opp i
fat eller traug - betamatun
skifta ut av hús mora - ser-
vert på flabbot isbed for
fallerkeim. (Omme skikk tok
slutt for ca 60 år siden)

Drik på brødt liksom med når
fremmed skal ha mat; dersom
det ikke er vid kjakkubrot kan
bli plaseret - da får han ta det
som det er.

14.

Betamatun som var skifta ut
på en kvart brødtiv for folkem-
gikk til brødt - (kom inn) Flabbot
ble spist opp ilag med betamatun

Det var mest som middagsmat
det var slik servering - enkelt
doze til dugndor. Betamatun
ble lagt mellom brødtivene og de
beit av det og spiste poteter til.
Tingumgitt - mjöl som gaffer

15.

De gamle bruke bestandig å
pukke sukker bitene ^{i annelid} og sei dekke
kaffe til, og mange bruke det
enda, uten at noen vil si det er upassende

5099

- 16. Drikke kaffe av skålen som de gamle kaffe kjeringe hadde for skikke, her folk av idag.
- 17. Gappelen kom i bruk for en del år siden - samtidig med tallerkenen og steuskåpapper kom i bruk
- 18. Kuivene som for den tid var brukte var mest hemsuidd kuiver med treskaft - her hadde sin egen kuiv og skje liggende i skuffen i kjøkkenbordet.
- 19. Skjærene var oftest merket med en bokstav eller annet merke. Det var truskjer og de ble vasket opp etter hvert måltid.
- 20. Tallerkenen og kappen av steuskål kom som for den tid i bruk for en del år siden og de gamle frang og boller ble da satt bort
- 21. Bordduk ble for aldrig nytt til dagligdags - så kom det en tid da vaskeduken kom på mode for
- 22. da år siden og det holdt sig til siste krig. For er mange kjøkkenbord utrustet som i gamle dage - eller det er malt. -
- 23. 7 gamle tid skifta husovra maten for folkene kom inn til mat. Noen rikkifølger her var det ikke snakk om.
- 24. Brødet - kakia - ble delt i 4 kløvninger - smurt på og delt ut skifta, for folkene kom inn. En voksen kar fikk 2 firkløvninger - 1/2 brød -

5099

- 5
- ei jurti 2-3 skiver.
- Likens ble tompe og lefse skifta
te måls. - Brød - lompe lefse og
høyr til betamatun - skiftuma
ten. - Skemat var aldri skifta
- dell ut. (Sjøpp, graut, villing.)
- 25 Jurti fik mindre en menn, halv
voksul gutten var rekna for at de
trungt myr mat
- 26 Når barna er 4-5 år spiser de uten
hjelp ved bordet. og 6-7 år gamle
kan de forsyn sig selv. De små
blir det helst "ho suor" som de tyr
til når de gjeller mat
27. Før den tid det var alen. Tal om
barnepleie efter videnskapiige
metoder var det nok mer enn en
gang at moren tygte maten til
småbarna.
28. Det å lese før og efter maten -
den gamle skikk er nå ikke
brukt i bruk uten i religiøse
hjem. Den dode bor sautidig som
traugit var fatt. bor fra bordet.
29. Det var nok tillat å snakke mens
en spiser men bli mindre brukt
for å sia. Føder det jo det almindelige
og dæstet ved bordet ^{især} gjelden av
det gode. -
30. Se ved bordet var nok ingen god
skikk - og at synge? - jo
31. Mann visten et kjerringa var gal, n
"for ho sang da ho åt"
32. ja - det var eni god skikk
"å trykt bordskikken" -

- 33 En skal si Takk for mat-
 til husmora i første rekke
- 34 "Velkommen" skal den fremme,
 "Du si når han kommer inn,"
- 35, og det var da almu. skikk å be
 fram med tidbords
36. Ja - ifall han er langveisfarende -
 eller hvis ikke - bli skjelen slengt
 på, - som en kist, men dette er
 her ingen regel (slik som over
 Tokembygden)
- 37 Var en tilfeldig gjest kommen
 var det ekstra frokostmeny
- 38 nei
- 39 Sjelden - han skal inn i kammer-
 set" og husbonden "sitter ialfall"
 sammen med ham mens han spiser.
- 40 Den gamle skikke henger enda
 igjen hos de gamle. -
- 41 Hvis gjesten sitter almu og spiser
 er det god skikke å sitte inn
 hos ham, men ikke slik at en
 sitter rett framfor ham - for
 "du skal aldri telle maten i en." -
 "det er et godt skikke. -

5099